

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 20. ЈАНУАРА 1896.

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 10.

УРЕЂУЈЕ А. ХАДИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

МИЛОРАД П. ШАПЧАНИН.

IIIапчанин, који је домашиј и велики значај позоришта по наш народ посматрао је вишег, правог гледишта: био је проникнут мишљу, да ће оба наша позоришта само тако моћи постићи свој узвишен задатак, ако се уједине, па уједињеним, сложним силама почну вршити своју тешку културну мисију.

О томе писао ми је овако: „Позоришта ухватише у нас стална корена, и сва питања, која су с драмском и позоришном уметношћу у свези, мораће се поступно расправљати. Него једно ми пада овом приликом на памет: кад управљачи позоришта у других великих народа увиђају, да се, поред све моћи и сртних прилика, не иде тамо куд треба с раскомаданом снагом, не би ли се већ и код нас, не речју и „президијалном преписком“, већ каквим еклатантнијим начином могла израдити стварна свеза између београдског и новосадског позоришта. Како и у чему да се изведе ово јединство, остављам теби да мислиш о њему, па ако не буде никаквих даљих последица, добро је, да стоји у аналима „позоришта“, да се о њему — мислило.“

И сам, уверен будући да би спас наших позоришта био у томе, да се оба позоришта најда уједине, написао сам своје мишљење, како би се то могло најлакше, без сваке тешкоће, постићи. То мишљење своје предао сам у своје време великим заједничком одбору, који је изаслат био ли ради тога, да ту ствар подробно

(Наставак).

претресе, па после да каже и влади шта мисли о томе.

Одбор тај састајао се више пута, ал' се није могао сложити у начину, како да се постигне то јединство.

И после је још једном било то покушавано, ал' се и опет није могло доћи до жељеног успеха.

Кад се то јединство није могло постићи онако, као што се мислило, а оно су више пута вођени преговори са Шапчанином, који ту мисао о јединству није напуштао, да бар оба наша позоришта дају по катkad заједничке представе.

Према тим преговорима приређене су биле такве две представе у Београду г. 1892.

Сви листови наши без разлике честитали су тада обема управама наших позоришта на постигнутом лепом и сјајном успеху, па су нарочито истакли с хвалом, да обе управе стоје на висини свога задатка, кад свакад и свугде показују, да им је одистастало до лепе заједнице тих наших позоришта, кад у неговању и развијању позоришне уметности не знају за пределне границе, које нас деле једне од других.

Шапчанин је имао оштро око, и углађен, добар укус за позориште и позоришне ствари.

Он је дао готовити по нарочитим нацртима многе лепе позоришне декорације и прибавио је уз то силен позоришни прибор.

За време управе му прављено је много одела за народне комаде из садашњег живота,

а набављено је и зготовљено богато српско историјско одело, све по предходним студијама и сликама, што су на посе израђиване за позориште. Набављен је за српске комаде старога доба нарочити намештај. Купљено је много историјско оружје као и одело за комаде из грчке,

римске и старије историје српске.

Једном речју, Шапчанин је увек за тим писао, за тим тежно, да се сваки позоришни комад прикаже на позорницама као што треба и по садржини својој и по спољашњем облику свом.

(Свршиће се)

И И С Т И К И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Булинарови“, комедија-водвиљ у 3 чина, написали Морис Ордоно, Албен Валабрег и Анри Керул, с француског превела Станка Ђ. Глишићева, приказана дне 16 јануара о. г.)

Комедија-водвиљ (vodville) прави је специјалитет француског укуса, којему је премало забаве у комичном заплету ситуација, већ је жељан и музике и песме, што испреплеће комику радње, како би се у исти час наслаживало и око и уво. Водвиљ је, дакле врста комедије у најужем смислу те речи са певањем или музиком.

Комедија у ужем значењу те речи је драмски приказ радње, у којој се лудо и настррано човечије настојање у опреци са захтевима здравога разума пред нашим очима приказује, те делује својом незграпношћу и смешношћу. Њезина је дакле задаће: приказ опреке међу обичном стварношћу човечијег живота и вишем обзирима разума, с намером, да се та стварност изнесе пред очи у својем ништавилу и смешности. Приказујући нам тако човека у његовој настранисти, приморава нас, да се смејемо над властитим лудовањем, у колико и ми сличним начином грешимо против правила и захтева здравога разума. Ако и јест њена прва задаћа: шала и весело расположење, ипак она сама по себи врши и вишу етичну задаћу, показујући нам „in opposito“ прави пут.

У комедији све се мотивише случајем и каприсом удеса. Радња се развија под сигнатуром необичности и реткости; треба, дакле, да одсакаче од обичности, али тако, да не носи обељежја узвишености. Крепост и грех не могу бити њезин предмет, већ се она бави обичним човековим лудоријама. Приказ комедије мора бити такав, да заинтересује гледаоце; али комична интересантност не смије се састојати само у појединим речима или реченицима, већ

мора њоме бити проткана цела радња из које се комика сама од себе извија. Дакако да важну улогу у правој комедији игра досетка, али и ту је главно радња. Писцу комедија је допуштено и прстеривати, само да постигне своју цељ. У погледу форме слободне су му руке: дијалог, стих, проза, песма, шта хоће, само нека не повреди правила морала и пристојности.

Применимо ли ова естетска правила и прописе за ваљану комедију у ужем значењу те речи на комад „Булинарови“, морамо признати, да су три писца, који су на том комаду радили, у истину написали комедију, што одговара свим прописима праве комедије. И у том комаду игра главну улогу случај, (штампарска погрешка) и каприса судбине и случаја, а комика не састоји се само у појединим комичним реченицима, већ у комичном заплету ситуација и комичном току радње, а као етафажа свemu је: сатира јавних прилика и људских слабости.

Булинар (г. Добриновић) обогатио се продајом свога фабриката слачице, те хоће да живи као богати habitué; а да га ништа не подсести на његову трговачку прошлост, које се у својој краткоумности почиње стидити, настоји, да са продајом радње и његов фабрикат добије име и фирму његова прејемника, али то му не пољази за руком, те је чисто нервозан када напије на бочицу слачице са својим презименом. Много неугодних часова има и са својом женом Памелом (ѓија Добриновићка), која се још увек не може да отресе својих манира, да обавља послове слушкиње, на које је научена од онда, када је као кухарица постала госпођом Булинаровом. У Булинарових има јединица кћерка Цецилија (ѓијица Ђуришићева). За њену руку отимају се два ћувегије: Пол Бодар (г. Тодосић) и инжињер Бриникел (г. Васиљевић). Она љуби Бодара, али отац ће је за њега дати само ако постане

срески начелник, иначе је наменио инжињеру Бриникелу, који је нешто поодмакао у годинама. Према тому, како кому од просаца нагиње срећа и симпатија сујетног Булинара, улазе и одлазе они великим или мајим степеницама његове куће.

На крају првог чина доноси јадни Бодар своју Цецилији вест, да је место њега именован протекцијом за среског начелника у Реглизоту неки Годар (г. Поповић). Док они очајавају ради те неудаће, долази Булинар отац, те честита Бодару на именовању за срескога начелника у Реглизоту, јер тако је он читao у једном листу, где се случајно поткрадла штампарска погрешка. Девојка пришапне Бодару, нека се учини, као да је збиља тако, а да ће добри елучај све то изравнати. Бодар пристаје, али се нађе у сто неприлика, јер таst Булинар хоће да га одмах прати у Реглизот са целом својом фамилијом, да му иде на руку саветом и чином, као новајлији. Није друхче, по налогору Цецилијином јадни Бодар и на то пристаје.

У II. чину ето нас у Реглизоту, у среској гостини, камо је кочијаш по налогу Булинарову довезао њега, фамилију и Бодара, мислећи, да је то стан срескога начелника. Први улази у гостину Бодар, те се домисли, да би било добро оставити Булинара у мисли, да је то стан срескога начелника. Зато поскида бројеве са поједињих соба, и т. д. Све је добро, али у подне долазе на ручак у ту гостину стални аборенти: мајор Буленгрен (г. Николић), председник суда Дебушо (г. Душановић) и судија Дитијел (г. Илић). Њих ће Бодар приказати као своје позванике на ручак. Али, ето, у гостину бану Пол Годар (г. Поповић), сав жалостан, што је осуђен, да ту начелникује. Одмах пошаље свому протектору телеграм, да му испослује друго место. Наручи ручак у посебној соби и не састане се тако ни са Бодаром ни са фамилијом Булинаровом, ни са осталим гостима; док га гостионичар Емил (г. Бакаловић) држи за некакова пустолова. Код ручка, где се на брзу руку склопи неко силхуетско познанство међу сталним аборентима и Булинаровима, у брзо дође до сваће, аборенти се разиђу а још прије него дође до изјашњења, чује се музика онако „индиректе“ наручена од Булинара, где становници Реглизота поздрављају новога начелника Бодара. У његово име захваљује се са

балкона Булинар. Сада се дозна да је кривњом Булинаровом гостионица замењена кућом срескога начелништва. Булинар и његови, отпраћени музиком, улазе у ту кућу, те и ту Булинар по својој ћуди господари, док јадни Бодар ето муха мучи, како ће се све то свршити. Долази и Годар. Сада настаје цела игра неспоразумака, док на крају не изађе на видело истина, да је штампарском погрешком у новинама, које је Булинар читao, место Годарово било криво узврштено Бодарово именовање за начелника у Реглизоту. Већ Булинар нуди своју кћер Цецилију Бодару за жену, када ето телеграма, да је Годар премештен, а на његово место у Реглизоту да је именован Бодар. Булинар ће Бодару дати кћер за жену, ако сутра сужбене новине донесу његово именовање, јер сад се боји да је и у телеграму штампарска погрешка.

Све ово тако се брзо и живо пред нама до-гађа, да нам по готово нестаје даха. Из заплета пада се у заплет, брзо, да нема времена изјашњењу. Случај ту почни праве оргије, и забавља духовитом компиком заплета и ситуација.

Игра је била добро увеђбана. Нарочито се одликовао г. Добриновић и гђа Добриновићка. Мало више живота треба да покажу г. Тодосић и гђца Ђуришићева.

Г. Бакаловић је добро одиграо улогу гостионичара. Добри су били и г. Николић, Илић и Душановић.

Г. Поповић, као новајлија, пребраза говори, а и као да се боји улити више темперамента у игру. Гђца Туцаковићева била је на свем месту као собарица.

Ј. Хр.

СИТНИЦЕ.

(Прво стално позориште у Италији.) Позната глумица Аделајида Ристори примила је заштиту над друштвом, које се у Риму образовало и које ради на томе, да се у Риму оснује прво стално позориште у Италији, јер до сад таквог још видје вије било.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Недељни ред позоришних представа.)

У недељу 21. јануара (2. фебруара) по други пут: „Хетман“. Драма у 5 чинова, од Павла Дерулада, с француског превео Душан Л. Ђокић. (Представа за народ с обаљеним ценама.)

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

15. Представа. **У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.** У претплати 8.

У Новоме Саду, у суботу 20. јан. (1. феб.) 1896.

ПРВИ ПУТ:

ХЕТМАН.

Драма у 5 чинова, од Павла Деруледа, с француског превео Душан Љ. Ђокић. — Редитељ: Лукић.

ОСОВЕ:

Фрол Герас, некадашњи Хетман	
украјинских козака	— — — — — Лукић.
Стенко, заручник Миклин	— — — — — Спасић.
Демид, козак, издајник, у служби	
Пољске	— — — — — Г. Стојковић.
Мојсије, курењски Атаман	— — — — — Николић.
Владислав IV, краљ Пољске	— — — — — Марковић.
Шмул, јеврејин из Украјине	— — — — — Филиповић.
Галган)	— — — — — Васиљевић.
Ремен) украјински козаци	— — — — — Душановић.
Павлук)	— — — — — Тодосић.

Пољски војници. Пажеви и Козаци. — Догађа се у Пољској, у Ђубљину и у разним крајевима Украјине, око 1645.

Кнез Осјецки, председник већа,	
крунин канцелар	— — — — — Иванштанин.
Гроф Томнишки	— — — — — Поповић.
Кнез Баквицки	— — — — — Илић.
Гроф Ловња	— — — — — Стефановић.
Пољски официр	— — — — — Миловановић.
Краљев козак	— — — — — Бајин.
Украјински козак	— — — — — Владимир
Донски козак	— — — — — Бакаловић.
Маруса	— — — — — Т. Лукњка.
Микла, кћи Фрола Гераса	— — — — — С. Бакаловићка.
Пољска дворкиња	— — — — — Д. Весићева.

Г. М. Стојковић у улози Демида, као гост.

У недељу 21. јануара (2. фебруара) по други пут: „Хетман“. Драма у 5 чинова, написао Павле Делурел, с француског превео Душан А. Ђокић. — (Представа за народ с обаљеним ценама).

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9 — 12 пре подне, и од 3 — 5 сахата после подне, и после на каси.

Почетак тачно у 7, свршетак у $10\frac{1}{4}$ сахата.